

Handelingen

2-3-4-5-6-7

VLAAMSE RAAD

ZITTING
1988-1989

Vergaderingen van november 1988

REGERINGSVERKLARING VLAAMSE EXECUTIEVE
VOORSTEL VAN RESOLUTIE GEPLANDE REGELING FINANCIERING
GEMEENSCHAPPEN EN GEWESTEN
MOEILIKHEDEN BEDRIJF BREC TE BEERSEL
BOUWVERGUNNING GRAVEN VISPUTTEN IN NATUURRESERVAAT
PROBLEMATIEK CADMIUMVERVUILING
EUROPESE OVEREENKOMST INZAKE GEWELDDADIGHEDEN TOESCHOUWERS
SPORTEVENEMENTEN
INSTELLING POLITIEK VERLOF PERSONEELSLEDEN INSTELLINGEN OPENBAAR
NUT VAN GEMEENSCHAP EN VAN GEWEST
WIJZIGING EN AANVULLING HUISVESTINGSCODE
STANDPUNT EXECUTIEVE INZAKE FINANCIERING GEMEENSCHAPPEN EN
GEWESTEN
AROL-OMZENDBRIEF VAN 30 JUNI 1988
GEMEENTELIJKE RICHTNOTA RUIMTELIJKE ORDENING
REGIONALISERING VLAAMSE DIENST VOOR ARBEIDSBEMIDDELING EN
BEROEPSOPLEIDING
INVOEREN NEDERLANDSE DRIJFMEST
TGV-DOSSIER EN HOUDING MINISTER OPENBARE WERKEN EN VERKEER INZAKE
POLITIEKE BENOEMINGEN
RUIMING VERONTREINIGD SLIB VAN LAAK

Inhoud

Nr. 2 Dinsdag 8 november 1988

Berichten van verhindering, blz. 15

Voorstel van resolutie

Indiening en verwijzing, blz. 15

Beraadslaging van de Vlaamse Executieve

Indiening en verwijzing, blz. 15

Opmerking van het Rekenhof

Indiening en verwijzing, blz. 15

Schriftelijke vragen (R.v.O. art. 69)

Indiening, blz. 15

Boodschappen, blz. 15

Regeringsverklaring van de Vlaamse Executieve

Mededeling, blz. 16

Spreker : de heer G. Geens, Voorzitter van de Vlaamse Regering, Gemeenschapsminister van Financiën en Begroting

Regeling van de werkzaamheden, blz. 19

Nr. 3 Woensdag 9 november 1988

Berichten van verhindering, blz. 21

Samenstelling van Commissies

Wijzigingen onder de vaste en plaatsvervangende leden, blz. 21

Regeringsverklaring van de Vlaamse Executieve

Debat, blz. 22

Sprekers : de heer A. Denys, G. Verhaegen, J. Geysels, J. Van Elewycck, F. Swaelen, W. Cortois, P. Van Grembergen, E. Gryp, G. Annemans, H. Suykerbuyk, L. Dierickx, P. Vangansbeke, G. Janzegers

Regeling van de werkzaamheden, blz. 55

Nr. 4 Donderdag 10 november 1988 Middagvergadering

Berichten van verhindering, blz. 57

Voorstel van decreet

Indiening, blz. 57

Voorstel van resolutie

Indiening, blz. 57

Regeringsverklaring van de Vlaamse Executieve

Debat (Voortzetting), blz. 57

Sprekers : de heren P. Deprez, Jozef Bosmans, W. Van Durme, mevrouw A.-M. Neyts-Uytbroeck de heer F. Vermeiren

Regeling van de werkzaamheden, blz. 70

Nr. 5 Donderdag 10 november 1988 Middagvergadering

Berichten van verhindering, blz. 71

Regeringsverklaring van de Vlaamse Executieve

Debat (Voortzetting), blz. 71

Sprekers : de heer W. Luyten, mevrouw M. Vogels, Minister G. Geens, de heren A. Denys en J. Geysels

Hoofdelijke stemming, blz. 85

Voorstel van resolutie

Indiening en voorstel tot spoedbehandeling, blz. 86

Sprekers : de heren A. Denys, J. Van Elewycck

Regeling van de werkzaamheden, blz. 87

Nr. 6 Donderdag 24 november 1988 Morgenvergadering

Berichten van verhindering, blz. 89

Begrotingsstuk

Indiening en verwijzing, blz. 89

Ontwerp van decreet

Indiening en verwijzing, blz. 89

Voorstel van decreet

Indiening en verwijzing, blz. 89

Rapport van het Rekenhof

Indiening en verwijzing, blz. 89

Verslagen

Indiening, blz. 89

Aanvullend verslag

Indiening, blz. 90

Beraadslaging van de Vlaamse Executieve

Indiening en verwijzing, blz. 90

Mededeling van het Rekenhof

Indiening en verwijzing, blz. 90

Adviezen van de Vlaamse Medieraad

Indiening, blz. 90

Arresten van het Arbitragehof

Indiening, blz. 90

Schriftelijke vragen (R.v.O. art. 69)

Indiening, blz. 91

Vragen (R.v.O. art. 70)

Vraag van mevrouw M. Vogels tot de heer N. De Batselier, Vice-Voorzitter van de Vlaamse Executieve, Gemeenschapsminister van Economie, Middenstand en Energie, over de moeilijkheden in verband met het bedrijf BREC te Beersel, blz. 91

Vraag van de heer W. Peeters tot de heer L. Waltmiel, Gemeenschapsminister van Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, over de door het Schepencollege van Dendermonde uitgereikte bouwvergunning voor het graven van visputten in een natuurreservaat, blz. 92

Vraag van de heer L. Vanhorenbeek tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over de maatregelen tegen de cadmiumvergiftiging in Tienen

Vraag van de heer E. Gryp tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over de cadmiumvervuiling in Vlaanderen, blz. 93

Vraag van de heer L. Vanhorenbeek tot de heer H. Weckx, Gemeenschapsminister van Volksgezondheid en Brusselse Aangelegenheden, over ziekten veroorzaakt door cadmiumvergiftiging in Tienen, blz. 96

Ontwerp van decreet houdende goedkeuring van de Europese Overeenkomst inzake gewelddadigheden, gepleegd door en wangedrag van toeschouwers rond sportevenementen en in het bijzonder rond voetbalwedstrijden, ondertekend te Straatsburg op 19 augustus 1985 — 151 (BZ 1988) — Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking, blz. 97

Sprekers : mevrouw M.-P. Kestelijn-Sierens, verslaggever, de heren J. Caudron en H. Suykerbuyk, Minister J. Lenssens

Artikelsgewijze bespreking, blz. 100

Ontwerp van decreet tot instelling van het politiek verlof voor de personeelsleden van de instellingen van openbaar nut die van de Vlaamse Gemeenschap afhangen — 154 (BZ 1988) — Nrs. 1 en 2

Ontwerp van decreet tot instelling van het politiek verlof voor de personeelsleden van de instellingen van openbaar nut die van het Vlaamse Gewest afhangen — 155 (BZ 1988) — Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking, blz. 100

Spreker : Minister L. Van den Bossche

5e vergadering

Donderdag 10 november 1988
Middagvergadering

VOORZITTER : de heer L. Vanvelthoven

– *De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.*

– *De vergadering wordt geopend om 14.05 uur.*

De Voorzitter : Dames en heren, de vergadering is geopend.

BERICHTEN VAN VERHINDERING

E. Beysen, R. Deswaene, A. Steverlynck, J. Van Hecke ; gezondheidsredenen.

P. Berben, J. Laverge, H. Schiltz ; ambtsverplichtingen.

REGERINGSVERKLARING VAN DE VLAAMSE EXECUTIEVE

Debat (Voortzetting)

De Voorzitter : Aan de orde is de voortzetting van het debat over de Regeringsverklaring van de Vlaamse Executieve.

De heer Luyten heeft het woord.

De heer W. Luyten (*op de tribune*) : Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, op deze laatste halve dag van dit debat over de Regeringsverkla-

ring, die er volgens sommigen geen is, is het niet aangenaam van start te moeten gaan met het doornemen van de perscommentaren. Een regeringsgezind blad — zo zullen wij het maar noemen — Het Volk spreekt van „een nutteloze onderneming”. De Standaard schreef gisteren : „De start deze week van de verruimde Vlaamse Regering komt over als een non-event” en De Morgen had het over „Een vage tot niets zeggende intentieverklaring”. Het is niet zo prettig om commentaar te leveren bij de opmerkingen van de PVV-regeringspartij met twee Ministers, die zich onmiddellijk tot oppositie heeft verklaard en commentaar gaf over de samenstelling van en het „inbreken” in de Regering. Tegenwoordig is er misschien een nieuw werkwoord : het „bistelleren” in de Regering. Die liberale oppositie, die nog niet aanwezig is, heeft een verschijnsel beschreven zoals Margriet Yourcenar in L'oeuvre au noir beschrijft : „Les princes s'arrachent les pays comme des ivrognes à la taverne se disputent les plats.” Dit is wat zich, volgens de heer Denys, heeft voorgedaan bij het samenstellen van deze Regering.

De heer Verhaegen verklaarde dat wij hier voor een soort historisch keerpunt stonden in de geschiedenis van ons volk en van deze Staat.

Een verklaring zoals die afgelegd door de heer Denys is een bewijs ex absurdo. Hij zegde dat degenen die dachten dat wij reeds volwassen waren en los van de nationale en Waalse politiek een eigen Vlaams beleid konden voeren, ongelijk hadden. Het verheugt mij dat er dan toch een soort stroomversnelling is ontstaan

en dat de liberalen, bij monde van de heer Denys, nu voorstander zijn van een Vlaams beleid los van de Waalse en de nationale politieke situatie. Ik hoop dat hij, die lijn in een andere context verder doortrekt b.v. als hij nog eens in een nationale regering zit.

De heer Dierickx, die hier niet aanwezig is, laat ons tijdens zijn klassieke aanvallen op het nationalisme altijd een gezondheidskuur ondergaan, want hij wekt de gal van onze lever op, wat volgens de beschrijvingen in de reclamebladen altijd nuttig is. Volgens zijn termen worden wij Vlaams-nationalisten de verdoemenis ingejaagd. In de Senaat zegde hij onlangs dat wij nog met een 19de eeuws nationalisme bezig zijn, gisteren had hij het reeds over een 18de eeuws nationalisme.

Het situeren van het nationalisme dat ons bezielt, dat ons bezield heeft en dat ons zal blijven bezielen werd door Nelly Maes beschreven in haar replek toen Dierickx spotte hoe traag het allemaal gaat. Ook AGALEV zal misschien tijd nodig hebben om zijn grote idealen te verwezenlijken. Utopia dateert reeds van de tijd van Thomas Morus. Ons nationalisme is toekomstgericht, zoals uiteengezet door Paul Van Grembergen. Hij vatte de waarden in dit nationalisme samen door het prachtige gedicht van Antoon Van Wilderode, „De wereld die wij willen”, waarin het gaat over De wereld is een vrede ; de wereld die een onbeschadigd landschap is ; de wereld is de gave van gras en brood ; de wereld is een Vlaanderen verlost van alle onvrijheid ; de wereld die wij willen is Europa uit ongeduld ver-

Luyten

zameld ; de wereld die wij willen is de wereld in broederschap*

Heel die opeenvolging in kringen die daar wordt beschreven, beschrijft ook het federalisme dat wij nastreven. Er zijn er die ziende blind zijn en die als zij elke dag hun krant openlagen die basis fundamentele stroming naar zelfbeschikking der volkeren in het mensgebeuren niet onderkennen. Zelfs na 70 jaar pseudo-internationalisme van communisme, stalinisme enzovoort zien wij, wanneer de greep even lost, dat doodgewaande volkeren terug opstaan en massaal hun vrijheid opeisen zoals dit gebeurt in Estland, Letland, Litouwen, Armenië en overal waar het gist in de Sovjet-Unie. Dat alles als opdracht voor een man die wij met oprechte aandacht aan het werk zien, namelijk Gorbatjov. Wij hopen dat hij deze tekenen van de tijd en van de blijvende gegevenheid voor het volkerenrecht de mensheid zal onderkennen en dat die stroming niet opnieuw zal worden weggevaagd wanneer in de Sovjet-Unie na een lente opnieuw een winter zou komen. Het land waar het begrip „vrijheid” zo dikwijls ironisch tussen aanhalingstekens moest geschreven.

Ik wil enkele woorden zeggen tot de heer Dierickx en tot zijn geestesgenoten, waarvan ik er enkelen waardeer. Ik nodig hen uit om in antwoord op de uitlating van de heer Dierickx waar hij triomfantelijk sprak over de onverschilligheid waarmee het zelfbestuur hier wordt begroet, overmorgen in Brasschaat even te komen kennismaken op de 14de Baskenavond met een volk als de Basken. Wij zullen die avond waarschijnlijk het 13de miljoen kunnen afronden dat wij met Vlaams nationalisten hebben bij elkaar gebracht voor de Baskische scholen in Frankrijk. Frankrijk waar onder de grote slogan vrijheid, maar dan door een Jacobijnse bril bekeken, de meeste basiswaarden van volkeren in de grond getrapt werden sinds 1789. Ik nodig u uit om te komen zien welke grote stroming er bestaat in een dynamische context van een toekomstgericht nationalisme zoals dat bij Catalanen en bij Bas-

ken zeker speelt. Er zijn allerlei soorten nationalismen zoals er allerlei soorten van godsdienstbeleving zijn geweest in de geschiedenis. Het post-conciliaire tijdperk is nog niet zo oud en de tijd dat de brandstapel gelijk stond met de ene grote waarheid is ook nog niet zo ver voorbij in de mensengeschiedenis.

Ik durf dus zeggen dat ons soort inter-„nationalisme” staat tegenover het soort vaag cosmopolisme dat door vele leden van AGALEV wordt beleden.

Ik heb bij de herdenking van Guernica vorig jaar de Duitse Groenen zien weggejouwd worden door de zeer progressieve Basken. De Groenen bleken totaal ongevoelig voor die nationale basiswaarden in het grote universum waarvan wij dagelijks de gebeurtenissen kunnen volgen. De Groenen deden zich zo conservatief voor in verband met de strijd van deze volkeren dat ze, ik herhaal het, letterlijk werden weggejouwd.

De heer E. Gryp : U dweept nochtans met al wat Duits is, mijnheer Luyten.

De heer A. De Beul : Gij patriot.

De heer W. Luyten : Mijnheer Gryp, nu doet u juist wat bepaalde Waalse socialisten enkele keren tegen mij hebben geprobeerd.

De heer H. Suykerbuyk : Zeer juist.

De heer W. Luyten : U doet dat nu echter in een achterlijke opstelling waarvan ik dacht dat ze niet meer mogelijk was in het Vlaamse Parlement. (*Applaus bij de VU*)

Tegen die Waalse socialisten heb ik toen gezegd — de heer Sleenckx uit Berlaar afkomstig die daarnet nog in de zaal was kan dat in verband met mijn familie getuigen — dat tijdens de oorlog op de zolder van de dorpsgarage die mijn vader had mensen sliepen die door de nazi's werden gezocht.

Ik heb dit beschreven in een boek „Het geel en zwart van de driekleur, onder de hoofding : „Hoe werd een kind toen vlaamsgezind in Vlaanderen middernacht ?”. Het boek werd

uitgegeven door Maurits Van Haegedoren in het Davidsfonds in 1980.

Mijnheer Gryp, ik kan u dit boek overhandigen. Het zal misschien uw achterlijkheid op dat vlak bijwerken.

Mijn vader was iemand die ook Joden hielp tijdens de oorlog maar hij was ook iemand die de Belgische strikjes van mijn kinderjasje trok toen de oude man van het Vlaamse Huis, in de Kristallnacht van Berlaar in november 1944, bijna dood werd geslagen tussen de meubelen van het vernielde Vlaamse Huis in Berlaar.

Mijnheer Gryp, dat is mijn geschiedenis ter zake. Ik wil u het boek overhandigen om te beletten dat u in de toekomst nog dergelijke nonsens zou vertellen over het Duitsland dat ik zo graag zou zien. (*Applaus bij de VU*)

De heer E. Gryp : Dat is uw interpretatie. Ik stel in elk geval vast dat u in de Senaat wegsmelt van ontroering wanneer u drie woorden Duits kunt spreken. (*Protest bij de VU*)

De heer A. De Beul : Wij hebben van niemand lessen te ontvangen.

De heer W. Luyten : Mijnheer Gryp, ik heb in de Senaat een paar keer Duits gesproken — daarvan zijn hier verschillende getuigen aanwezig — ten behoeve van die groep die in het volkerenprobleem in België het minst aan haar trekken komt, met name de Duitstaligen uit de zogenaamde Oostkantons.

Wanneer u een volkerentragedie tot in haar menselijke roerselen wilt leren kennen, raad ik u aan eens naar de Oostkantons te gaan. Tracht daar eens met de gewone volksmens contact op te nemen. Die volksmens formuleerde het als volgt : „Grenzleute sind arme Leute.” Het is schrijnend om te horen wanneer zij beschrijven wat zij allemaal hebben meegemaakt na 1919 toen in Versailles over hun lot werd geoordeeld en toen zij, meer recent, drie keer van uniform moesten veranderen in de moerlemei die Europa de voorbije vijftig jaar heeft meegemaakt.

Mijnheer Gryp, het Duits dat ik sprak werd ingegeven door mijn be-

Luyten

kommernis voor de Oostkantons en respect voor hun taal.

Mag ik u vragen deze stupiede onderbrekingen te beëindigen opdat ik verder zou kunnen gaan in die richting waarin het debat zou kunnen worden gebracht, met name dat soort echt „inter”-nationalisme dat inderdaad de enige toekomst is niet alleen voor Europa maar ook voor de wereld. Er dient een erkenning van de volkeren te komen die dan mekaar, in wederzijds respect, ontmoeten. Dat is onze diepe federalistische basisfilosofie die, zoals professor Max Lamberty zegde, doorheen alle „platgetraptheid” van Jacobijnse regimes, zoals in Frankrijk, van Stalinistische regimes, zoals in de Sovjetunie, telkens opnieuw leven verwekt vanuit die rijke variëteit die de volkerenspiegel is. Wij moeten inderdaad beseffen dat dit ongeveer het kernprobleem is van de huidige samenleving, sla er uw krant bij open van Noord-Ierland, over de Palestijnse bezette gebieden tot bij de Kanaken.

Ik hou mijn hart vast wanneer ik de krant lees. Wanneer men de basiswaarden niet erkent en men Gaza-stroken blijft behandelen zoals men dat nu doet dan is het niet moeilijk om te voorspellen dat, indien er ooit draagbare atoomwapens komen; de Knesseth in de lucht vliegt tenzij men het volkerenrecht als een basisgegeven voor de internationale vrede begint te erkennen.

Dat is ons „inter”-nationalisme. Ik hoop dat het triomfalisme over de onverschilligheid van de bevolking voor zelfbestuur waarmee de heer Dierickx hier sprak, niet voorkomt uit een soort Schadenfreude — ik hoop, mijnheer Gryp, dat u mij dat Duits woord niet ten kwade duidt — want dat zou ons allen wel eens kunnen schaden, de onverschilligheid van de massa voor veel zaken. Ik heb in Het Laatste Nieuws van enkele dagen geleden de journalistieke beschrijving gelezen van de heer Marc Depraeter die de Amerikaanse kiescampagne heeft meegemaakt. Hij beschrijft die onverschilligheid — in Actueel hebben wij het deze middag

ook gehoord — waardoor de nieuwe president van Amerika door 25 procent van de bevolking werd verkozen. Dit is zowel verschrikkelijk voor de grote idealen van AGALEV, voor de grote idealen van een bewust socialisme, voor de grote idealen van een humaan nationalisme en voor de grote idealen van een echt christendom als ik in het artikel, met de titel Studenten houden van Reagan en poen scheppen”, de volgende woorden van de Amerikaans hoogleraar Bloom na gesprekken met zijn studenten het volgende lees : „Dat de Amerikaanse droom nog altijd over dollars gaat is genoegzaam bekend. Maar Bloom vindt de materialistische visie van de jongeren afgrijselijk. De jonge Amerikaan stemt zijn studies immers geheel af op zoveel mogelijk geld verdienen. Geen wonder dat de populairste studierichting bedrijfskunde is. In zijn boek „The Closing of the American Mind” — en gedachteloze generatie — beschrijft Bloom het barre intellectuele klimaat in de Verenigde Staten. Hij komt tot de vaststelling dat de meeste studenten die op de universiteit aankomen nauwelijks nog morele notities hebben meegekregen. Aardige jongelui zijn het wel, schrijft Bloom, maar voor vragen over goed en kwaad, over waarheid en leugen hebben zij een andere belangstelling. Hun opleiding staat volledig in het teken van een hoge maatschappelijke positie. Van literatuur en klassieke muziek hebben zij geen kaas gegeten. Bloom verwijt de universiteiten zich hieraan de jongste jaren te hebben aangepast”.

Op een ogenblik dat wij nog geen programma voor deze regering hebben — de heer Verhaegen sprak gisteren over de grote historische wending — is het mijn bekommernis heren van de regeringsbanken, dat — als wij dan toch een verklaring opstellen in januari — in uw regeringsverklaring die bekommernis en de middelen om te voldoen aan die reusachtige uitdaging naar de Dallasgeneratie, dat die bekommernis er zou in terechtkomen. Ik heb een vraag gesteld aan mensen uit het onderwijs en universiteitsprofessoren van verschillende fracties. Ik vroeg hen of de inhoud van deze tekst reeds waar

is voor ons land. Ik vroeg of het waar is voor ons land wat de Amerikaanse hoogleraar Bloom schrijft. Onder andere van mensen van een katholieke universiteit kreeg ik het antwoord „voor een zeer groot deel is dit reeds waar”. Ik hoop, mijnheer Dierickx, dat uw triomfalisme over het „achttiende eeuwse” nationalisme niet een soort „schadenfreude” is om te stellen dat het reeds zover is dat de bevolking zich er niet meer zou voor interesseren.

De heer L. Dierickx : Mijnheer Luyten, ik luister graag naar u omdat ik weet dat u een idealist bent. Ik apprecieer dat. U zegt van ons dat wij idealisten zijn en wij hopen dit te zijn, want men weet nooit zeker of men idealist is.

Inzake uw en onze problemen kan ik u mededelen dat o.i. het federalisme een synthese is van eerbied voor talen, culturen, volksgemeenschappen en een streven naar rechtsorde. Die rechtsorde echter — daar ligt de nuance — mag niet alleen een rechtsorde zijn tussen vaderlanden en natiestaten. Het moet ook een rechtsorde zijn tussen mensen, want daar gaat het om. Willen wij een Europa van alleen maar vaderlanden, waarin alleen maar vaderlanden gerespecteerd worden ? Wij, groenen, willen een Europa dat eerst en vooral een Europa is van en voor de concreet levende mensen. Wij hebben schrik van de discriminaties, al die egoïsmen die kunnen worden gecultiveerd met een goed geweten als men alleen maar een wereld maakt van naties en vaderlanden.

Daarom zijn wij zo fundamenteel tegen de idee van De Gaulle die een „Europe des Patries” voorstond. Daarom heerst er bij ons een zekere argwaan ten aanzien van dit federale België, dat alleen maar een België van twee vaderlanden dreigt te worden, die in een uitzichtloze concurrentie elkaar de duivel aandoen. Als federalisten proberen wij, Groenen, een synthese te vinden tussen het democratisch individualisme en het respect voor de Gemeenschappen, gekenmerkt door talen en culturen. Daar moeten wij samen naar zoeken. Op dat gebied hadden wij, als Bel-

Dierickx

gen, een model van een federale staat kunnen maken, een voorbeeld voor de Wereld waarin, zoals u het terecht zegde, zich, ook nog vandaag, heel veel ethnische conflicten voordoen. Maar ik geloof dat we de kans aan het missen zijn.

De heer W. Luyten : Mijnheer Dierickx, ik dank u voor uw poging tot nuancering van wat u gisteren hebt gezegd. Ik wil er alleen maar aan toevoegen dat, wanneer u De Gaulle citeert over „de vaderlanden” u reeds de steen smijt naar volkeren die nog geen vaderland hebben. U zou hen reeds verwijten dat zij aan hetzelfde zullen lijden, als waaraan de Jacobijnse staat Frankrijk leed, die inderdaad de zeven volkeren in zijn schoot vertrapelde. Dit is dus een essentieel verschil, waarover ik met u en bij een andere gelegenheid een lang debat wil voeren.

Ik richt de nederige bede tot de Voorzitter op dat hij uw betoog als „blessure-tijd” zou beschouwen, zodat ik mijn ideeën verder kan ontwikkelen.

Tijdens een incident met de heer Van der Poorten — het was ter gelegenheid van een onderbreking van de heer Van der Poorten tijdens een speech in de Senaat van mij in mei 1982 citeerde ik de heer Perin, waarmee hij blijkbaar geen goede relatie had, meer bepaald : „Le testament moral de M. Perin” — dit verscheen in *Le Soir* in mei 1982 — waarin werd gezegd : wij hebben bij het afbreken van al de grote ideeën en stromingen, met het cynisme dat ons eigen is over veel van de grote stromingen waarvoor ettelijke generaties zich altruïstisch hebben ingezet, het zover gebracht — en ik heb daaraan meegewerkt, zegt hij — van een generatie te kweken om van te gruwen. Het is te scherp voor de vele jonge mensen die het nog proberen in het leven. Hij zegde „Il ne reste que des arrivistes, des corrompus, des jouisseurs, des égoïstes des vaniteux, des orgueilleux, qui ne poursuivent que leur propre gloire et leur propre satisfaction. Le scepticisme si utile que j'ai contribué à créer, a peut-être

conduit à la fin des idéaux auxquels on pouvait se dévouer. C'est mon problème final.” Deze man had de eerlijkheid dit als een terugblik op zijn politieke carrière te stellen.

Dat wordt ook mijn grote vrees. Dat is ook onze opdracht als wij het, mijnheer Dierickx, anders willen doen dan het België van 1830, waarvan ik de kwalen bij andere gelegenheden heb beschreven en waar wij in feite in onze geschiedenis enigszins individueel door de regenvlagen heen moesten lopen.

Ik zou u allen, parlementairen, aanraden een interessant artikel, in een economische context gesteld, als voorbereiding van het Congres van het Vlaams Economisch Verbond, te bewaren. Dit artikel is geschreven door Hugo De Ridder en draagt de titel „Kinderen van knokkers en knikkers”. Hij geeft een opsomming en zegt : „Vlaanderen kan pronken met 22.280 villa's van meer dan zeven miljoen en met 9262 wagens van meer dan één miljoen F. Maar vaak staan de schouwburgen leeg en tijdschriften en boeken op niveau kennen een amechtig bestaan.” Hij vervolgt : „Die mercantiele ingesteldheid is niet zonder gevaar voor de toekomst. Als buitenlanders met enkele bankjes zwaaien, zijn we bereid met winst onze industriële ziel te verkopen. En wat doen we met de opbrengst ervan ?” Hij zegt ook : „De karaktersterkte van ons volk waarmee we zo hoog oplopen, is niet eeuwig en kan snel verdwijnen in de welvaart.” Het surplus is de waarde die men hecht aan het culturele. „Dit is wat de mens tot mens maakt nadat hij zijn primaire noden heeft bevredigd. Daarnaast is er het thans zo versmade maatschappelijk engagement.” Tot daar Hugo De Ridder.

Dit is de uitdaging voor het Parlement, van welke strekking de leden ook zijn, van zodra het ooit een visie op lange termijn wil en veel middelen zal hebben.

Ik herinner me de speech, vermeld in de pers, van onze „weggaande” Eerste Minister Geens die in augustus in de Senaat zijn filippica volgens de Walen, en zijn basisuitenzetting, volgens anderen, hield. „Eigen in-

houd geven aan staatkundige revolutie” — zoals Gaston Geens over Vlaanderen tijdens de bespreking van het bevoegdheidsontwerp het titelde.

Inzake het inhoudgeven is de Vlaamse beweging niet voorbijgestreefd. Ik citeer nu graag voor de volgens de krant tweede belangrijkste Minister de heer De Batselier uit beschouwingen van de voorzitter van het Vermeylenfonds. De heer Laridon schreef voor enkele dagen in *De Standaard* over met wat er in het verleden is gebeurd inzake de bedreiging van de Franstalige minderheid in ons land ten opzichte van onze eigenheid, onze ontplooiing en onze ontvoogding — gebruik de oude of de nieuwe woorden — en zei over de toekomst : „Voor het andere geweld losbreekt, m.n. de mondiale en de Europese inslag die krachtiger en ingrijpender zal zijn dan de vroegere franskiljonse, dient de staatkundige basis van Vlaanderen volledig gevrijwaard te worden en hij vervolgde „Wij mogen niet vergeten dat de essentie blijft de krachtige aanwezigheid en het voortbestaan van Vlaanderen in het Europa van morgen en dat wij hiervoor niet te veel op de Nederlanders moeten rekenen, die, als zij in Brussel komen, vaak snel verfransen.” Tot daar de heer Laridon van het Vermeylenfonds.

In de bevoegdheidsomschrijving in de Regering is onduidelijk — ik spreek hierover opnieuw mijn bezorgdheid uit — wie zich zal bezighouden met „het Vlaanderen in de wereld brengen” met eigen bevoegdheden, met eigen informatiemogelijkheden. We zullen onze informatie vooral ook naar Nederland moeten richten. Bomans wist het : de Vlamingen strijden in de loopgrachten van de Nederlandse cultuur. „Denk er goed aan, Nederland,” zei Bomans, „Als die wal begeeft, ligt de Franse grens aan Rozendaal. De Vlamingen hebben ons gered in ons rustig Nederlands binnenhuisje.”

Er is feitelijk maar één weg : de oude weg van de Vlaamsgezindheid. Ik heb me tijdens de lange periode van inactiviteit en **regeringsvorming** opnieuw tot mijn oude klassieke kun-

Luyten

nen wenden. Eén daarvan is de pluralist bij uitstek uit mijn jeugd, professor Lamberty van de Lodewijk De Raet-stichting waar Vlamingen na de gebeurtenissen van de oorlog mekaar konden ontmoeten. Daar was Max Lamberty een van mijn voorbeelden. Bij de geestelijke crisis in Vlaanderen die deze laatste beschrijft in de jaren 1948-1949, zegt hij, als de dieptekwaal van toen : „De valse leuze „Word rijk en alles is opgelost”. Zo is het ooit letterlijk geformuleerd. De Vlaamse beweging was voltooid, zozegd wij moesten alleen nog rijk worden. Ik heb reeds Bloom en Perin geciteerd. Ik zou ook nog Wildiers kunnen aanhalen zoals u hem in een gesprek met jonge Vlamingen in De Standaard op 1 november heeft kunnen lezen. „Om aan de hoofdremedie van de basiskwaal van veel in Vlaanderen tegemoet te komen”, zegt Max Lambert , „is er nationaal gevoel nodig, besef van eigenwaarde, nationale trots, kortom nationalisme in Vlaanderen, evenals in Holland, Zwitserland en in het algemeen in ieder land dat niet groot is.

De heer A. Denys : U is hier zaken aan het vertellen die niet juist zijn.

De heer W. Luyten : Mijnheer Denys, u is te laat binnengekomen. Ik heb de auteurs geciteerd waar ik achter sta. Ik heb ook gezegd dat de hoofdbedoeling van mijn uiteenzetting erop neerkomt enkele basiszaken aan te wijzen opdat die, wanneer de nodige middelen voorhanden zijn, als primordiaal worden beschouwd op het ogenblik van een visie op langere termijn voor deze Vlaamse volksgemeenschap, voor deze natie in wording zoals Manu Ruys reeds lang geleden schreef in een boek. Ik heb u zelfs, mijnheer Denys, tijdens uw afwezigheid gelukgewenst omdat u bijna propagandist is van de Vlaamse onafhankelijkheid. Ik hoop dat u dit blijft. U weet dat er veel door de bladen van De Standaard „ruist”, de ene keer in die richting en de andere keer in een andere, volgens een van de actualiteitsthema's of gesprekken die zich voordoen. Daarom gaf ik deze beschouwing „à la Ruys”. (*Onderbreking van de heer Annemans*)

Ik denk in elk geval, mijnheer Annemans, dat ons humanistisch nationalisme dat eerst mens, dan volk en dan pas partij – zoals pater Stracke het ooit op een rij zette – misschien langer zal overleven dan de inspiratie waarmee iemand bij ons zich op de lijst van het Vlaams Blok in Berlaar liet zetten. Ik bedoel hier een buschauffeur op de lijn Lier-Antwerpen die, hoewel hij van socialistische strekking was – dit is geen verwijt aan de socialisten want het was iemand die via een soort socialisme in Berlaar een huis kreeg via de socialistische burgemeester, u kent dat soort socialisme ook, het is niet het meest fraaie (*Gelach*) – zegde : „Er was een Marokkaanse makak die op mijn autobus stapte en niet wilde betalen, maar iedereen moet betalen en daarom ben ik voor het Vlaams blok”. (*Gelach*) Ik denk dat dat een zeer triestige inspiratie is om het zozegd zuiverder nationalisme te gaan verdedigen tot in mijn dierbaar dorpje Berlaar. (*Applaus bij AGALEV*) Het succes was er niet naar, want ik had er 18 procent en uw kandidaat 1,2 procent.

De heer F. Dewinter : In Antwerpen was dat enigszins anders hé, mijnheer Luyten.

De heer W. Luyten : Ik weet het, daar hebt u in de Seefhoek veel stemmen gehaald zoals de analyses uitwijzen. U hebt daar inderdaad ook een aantal Vlaamsgezinde stemmen gehaald ingevolge een aantal stomiteiten van mensen van bij ons aan wie ik zonder dat ik Manu Ruys in De Standaard moet lezen zou kunnen zeggen : „Wat hebt ge nu weer aangevangen.”

De heer F. Dewinter : Welke stomiteiten ?

De heer W. Luyten : U weet het wel. Als ge te veel jonge Bols proeft, gaat ge ook in Groningen uitroepen „Leve België” ! Het is mij ook al overkomen als ik een pint te veel dronk dat ik in het restaurant van het Parlement de Brabançonne begon te zingen. En ik ken vier versies.

De heer F. Dewinter : De Vice-Premier zal blij zijn dat te vernemen.

De heer W. Luyten : Na de blessuretijd opgelopen ingevolge de onderbrekingen van het Vlaams Blok, wil ik opnieuw verwijzen naar iemand die ons een stevige basis heeft gegeven voor dat humaan nationalisme dat ik zal blijven verdedigen. Max Lamberty zegt in de periode 1948-1949 : „Blijft dat nationalisme achterwege in de kleine landen, dan dreigt voor hen het gevaar dat zij een afzetgebied voor het steeds levendig nationalisme of een prooi voor het steeds loerend imperialisme van de grote naburen worden. Waar een nationalistische stroming en dus belangstelling, waardering, eerbied, liefde voor en trots om 't eigen volk bestaan, groeit vanzelf het verlangen om dat volk te helpen in zijn streven naar de verwezenlijkingen van het algemeen welzijn om het te beschermen wanneer het bedreigd wordt. Waar dit alles niet bestaat, waar geen belangstelling, maar onverschilligheid, geen eerbied maar minachting, geen liefde, maar afkeer voor het eigen volk overwegen, waar een vreemde natie verafgoed wordt, daar is het welzijn, daar is de eer, daar is het geheel geestelijk en stoffelijk bezit van het eigen volk in gevaar.” Max Lamberty zit dus op dezelfde golfengte als Laridon, de voorzitter van het Vermeylenfonds. Zoals Laridon die een verwittigende vinger opstak, ben ik voor die grote uitdaging van zoveel mogelijk zelfbestuur. Dat is mijn internationalisme. Eerst baas in eigen huis, dan de vensters openen en bruggen aanleggen naar de andere volkeren. Ik heb het hier al meermaals betoogd en ik heb het ook al bewezen als ik met mijn blote handen 13 miljoen hielp bijeenbrengen voor dat oudste volk van Europa dat platgetrapt werd door twee machtige staten : Spanje en Frankrijk. En als er zaterdag nog eens 6 à 700 jonge mensen samenkomen in brasschaat om daar te delen in de internationale, wederzijdse volkerenliefde, moet ge maar eens komen kijken. De heer Dewinter maakt voor de Basken weer de gebalde vuist van het marxisme-leninisme. In plaats van slogans te gebruiken zou hij beter dat Baskische volk eens komen leren kennen, want hij woont niet ver van Brasschaat. Dit gaat hier over de Franse Basken. Dit gaat hier over de pries-

Luyten

ters die dikwijls tegen de Jacobijnse bisschoppen en wereldlijke heren eigen onderwijs voor dit volk oprichtten zoals wij onze petits vicaires hadden die tegen onze Merciers en Van Roey's moesten optornen. Het heeft niets te maken met uw marxistisch gebalde vuist die u daar spottend omhoog heft, mijnheer Dewinter. Maar u kunt het blijkbaar niet laten.

Hoewel ik behoor tot de „strijdende pessimisten” in de Vlaamse beweging, wens ik een boodschap van hoop uit te spreken. Die hoop hebben wij als wij grote boegbeelden zoals Max Wildiers een boodschap horen verkondigen, ook voor jonge mensen die niet behoren tot die „Bloom”-generatie of tot die generatie zoals ze werd beschreven door Périn. „Bekijk het leven vanuit het wereldbeeld” zei Max Wildiers enkele dagen geleden. U hebt misschien ook allemaal het boekje gekregen „Het verborgen leven van de cultuur”. Daar zit onze hoop en onze boodschap, mijnheer de Minister. Ik ben ooit sterk gegrepen geweest door het religieus socialisme van Henriëtte Roland-Holst. Dat zijn diepe waarden die in het kader van mijn levensbeeld nog volledig hun plaats hebben. Dit is geen eng, geen navelstarende nationalist, mijnheer Dewinter en Dierickx. Dit is de internationalist Wildiers die in het blad van de Volksunie toen hij tachtig jaar werd deze boodschap bracht : „Wanneer een volk terug ontwaakt dan gaat het door tot aan zijn zelfstandigheid. Dit is een innerlijke dynamiek die men niet kan tegenhouden. Het is de wet van een organisme. Een volk moet vrij en zichzelf zijn en aldus naar de buitenwereld toetreden.” Dat is deze boodschap van zelfbevestiging in een zeer internationalistisch kader zoals één van onze grootsten in het levende Vlaanderen als Max Wildiers dat beschrijft. Ik denk dat deze boodschap zowel mensen van de socialisten als mensen van AGALEV, open nationalist en humane christenen kan aanspreken. Dit is hetgeen wij eigenlijk als onze grote opdracht, meer dan onze industrie en onze economie, beschouwen. Immers, als een volk dat wil dan zal al de rest zoals

in het Evangelie staat : „Er bovenop gegeven worden”.

Mijnheer Didden, als ik voor u nog eens uit het Evangelie mag citeren dan zeg ik : „Zoek eerst het Rijk Gods en al de rest zal u worden toegegeven”. Als wij in onze Vlaamse zelfstandigheid, die Vlaamse eigenheid, die Vlaamse identiteit open naar de wereld als onze voornaamste drijfkracht beschouwen als onze opdracht, ook voor jonge generaties, dan zal veel van het andere werkelijkheid worden. Gevaert heeft het gedaan op economisch vlak. Peter Benoit deed het in een uitzichtloze tijd zonder geld, zonder subsidies, zonder structuren en met ontzettende tegenwind van al wat de macht en officieel was. De vrijheidsstrijdende liberalen indertijd hebben die strijd goed meegestreden, mijnheer Denys.

Dat is mijn aller opdracht als wij inderdaad niet willen wegdeemsteren in een gevoel dat mij gisteren overkwam en dat door die journalisten beschreven is en, als ik nog eens een woord Duits mag gebruiken, mijnheer Gryp, zou kunnen worden vertolkt als : „Unheimlich”, een beangstigend gevoel, een morbide gevoel als ik een aan het Frans ontleend woord mag gebruiken. In morbide zit misschien het woord „dood”, in „Unheimlich” misschien het begrip „geen thuis hebben, zich nergens thuis voelen”. (*Onderbreking van de heer Dierickx*)

Mijnheer Dierickx, u kent misschien goed Weens maar, ik ben geen filoloog en heb het woord „Unheimlich” geïnterpreteerd als „degenen die” geen thuis „hebben”. Zoals ik zei moeten wij ons volk een eigen thuis bezorgen in de wereld, met vensters en deuren open maar met de sleutel om ze te sluiten als men er opnieuw misbruik wil van maken, zoals dat in vroegere tijden is gebeurd door ons omringende machtiger gebieden. Dat is onze opdracht. Dat gaat heel wat verder dan de DIRV-actie of wat dan ook waarover hier gisteren wat baderend werd gesproken tot de afwezige Geens.

Minister G. Geens : Mijnheer Luyten, alhoewel ik niet op mijn plaats

zit ben ik toch in de zaal aanwezig. (*Gelach*)

De heer W. Luyten : Mijnheer de Voorzitter van de Executieve, het gaat om een boodschap die ik graag zou terugvinden in een echte regeerverklaring en die men op vele plaatsen kan concretiseren, bij voorbeeld op cultureel vlak, in groepsgeest bij jongens die nog iets willen ondernemen in deze tijd van werkloosheid. Ik heb kunnen vaststellen wat met een fragmentaire autonomie bij andere volkeren gebeurt. Ik ken de Catalanen en de Basken zeer goed en weet wat daar vanuit een hervonden zelfbesef allemaal kan gebeuren en wat hier in een morose klimaat niet mogelijk lijkt. Ik denk dat de klachten van Minister Dewael of van zijn omgeving en de journalisten over de mislukte happening in Gent voor een groot deel te herleiden zijn tot de kwaal die ik hier heb aangeduid. Wij zijn nog geen volk, wij zijn een bevolking. Als er op een affiche wordt vermeld „Vlaanderen leeft” dan komen velen er niet naar toe precies omdat het woord Vlaanderen erbij staat. Degenen die wel zouden komen geven verstek omdat het in feite om een kermis gaat, zij het dan een moderne Vlaamse kermis. Het is niet omdat de kabinetmedewerkers hun handen vol hadden met verkiezingen in Tongeren en ook niet omdat ze te laat met de publiciteit zijn begonnen dat dit een reusachtige flop is geworden die 50 à 60 miljoen heeft gekost. Wij zullen daarop bij gelegenheid nog terugkomen.

Lamberty had het over het noodzakelijke nationalisme als „drijvende kracht” die gemaakt heeft dat we nog bestaan als volk, die ons, nu we voor een stuk tot rust kunnen komen, eigenlijk onze ontplooiing kan geven en die hebt gij allemaal te verzorgen als Ministers. Zoals collega Verhaegen zei staan wij nu op een keerpunt in de geschiedenis en die geschiedenis hebt gij, heren Ministers, in handen. Dat is iets anders dan wat Marguerite Yourcenar beschreef als „les princes” die scharren en krabben om het grootste deel van de portefeuille of de koek te krijgen.

Ik vond een verklaring van Hubert Van Herreweghe over de pas gestor-

Luyten

ven Karel Aerts en tegen de tekst van Bloom is dit een optimistisch geluid. Karel Aerts, zei Van Herreweghe, heeft de adolescent in zich bewaard, de ontroerbare voor het goede, het schone, het ware. Grote woorden zullen velen zeggen in deze harde materialistische tijd waar cynici het dikwijls voor het zeggen hebben. Graag zal ik dat „het schone, het goede, het ware en het ontroerbare” door elk van onze Ministers in hun beleid zou worden behartigd.

Minister G. Geens : Waarom zegt u dat tegen mij ?

De heer W. Luyten : Omdat u van zijn streek is en omdat u — excuseer mijn openhartigheid — de naam hebt te louter economisch ingesteld te zijn. Ik hoop voor u dat het niet waar is, want het is een zeer verschaalde manier van leven en denken.

Om mijn uiteenzetting te beëindigen, wil ik nog een gedicht citeren. Immers, zoals Paul Van Grembergen hier gisteren terecht zei, betekenen dichters vaak veel meer in de geschiedenis van een volk dan degenen die menen dat ze de machthebbers zijn. En, tussen haakjes, ik betreur nog altijd dat de BRT het niet nodig heeft gevonden aan een plechtigheid ter ere van Anton Van Wilderode, en waar de Voorzitter van de Vlaamse Executieve aanwezig was samen met een duizendtal genodigden, de nodige aandacht te schenken. Er zal in het huis van Vlaanderen nog veel op zijn plaats moeten worden gezet. Het gedicht waarvan ik sprak is ook een opdracht voor ons allen ; het handelt over Vlaanderen in Europa in een geest van echt internationalisme, „Onze toevlucht is een veilig Vaderland dat ons de vreugde schenkt in arbeid en in vriendschap voor elkaar, een stijlvol huis waarin de lamp van de bezieling brandt en niets verloren gaat van wat de erfenis der pioniers zo kostbaar heeft gemaakt. Onze toekomst is een eervol vaderland, dat ons de rust gunt en de vrede, mild en zorgzaam voor elkaar, een zuiver veld waarin de zaaier weer zijn stappen plant, waar niets meer verloren gaat van wat ons voedsel is, daar ei-

genlijk de wijsheid ons bewaakt.” Die wijsheid wens ik u toe, heren Ministers. Ook hoop ik de waarden, waarover ik het in mijn uiteenzetting had terug te vinden in de basisverklaring van het nieuwe Vlaanderen, waarvan wij in januari kennis zullen krijgen. We zullen dan over de middelen beschikken om eindelijk eens aan te tonen dat Vlaanderen het beter kan als we het zelf doen. (*Applaus*)

De Voorzitter : Mevrouw Vogels heeft het woord.

Mevrouw M. Vogels (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, heren Ministers, geachte collega's, de heer Luyten eindigde met een gedicht en mocht ik het kunnen, ik zou met een liedje beginnen. Ik zal u dat echter besparen, want, al heet ik Vogels, zingen kan ik niet.

Vooreerst zou ik de Voorzitter willen bedanken voor de vlotte organisatie van dit niet altijd zo wervelend debat en voor de wijze waarop hij toch rekening heeft gehouden met de wensen van alle fracties en sprekers.

Aan de heer Luyten zou ik willen zeggen dat, binnen AGALEV, niemand ooit getwijfeld heeft aan de oprechtheid en de zuiverheid van zijn ideaal. Hetgeen ons scheidt, mijnheer Luyten, is de politieke visie over hoe men de waarden en het belang van een volk structureert, rekening houdend, enerzijds, met het belang van dat volk en, anderzijds, met de grensoverschrijdende solidariteit. Daarover verschilt onze politieke mening.

Ondanks het feit dat de heer Luyten er steeds weer in slaagt om aan een debat als dit toch een zeker animo te geven, stemt het debat op zich mij daarom niet gelukkiger. Sommige dagen wordt ik overvallen door een gevoel van ongenoegen in verband met het hele politieke gebeuren. Soms schaam ik er mij over deel uit te maken van de politieke klasse van dit land. Welnu, mijnheer de Voorzitter van de Executieve, heren Ministers, eergisteren was zo'n dag. Ik heb toen met groeiende onthutsing geluisterd naar wat u een regeringsverklaring noemt. Daar bood u ons

holle frazen aan, waarvan ik er slechts één zal citeren, namelijk de slotfaze, de apotheose, de „bloemeké” : „De Vlaamse Regering zal haar eigen taak met enthousiasme en een rotsvast geloof in de krachten van onze Vlaamse Gemeenschap, aanvatten.” Dat zegt niets. Deze frazen zijn mede ondertekend door precies die Excellenties die Vlaanderen absoluut wilden mee-regeren om alles milieuvriendelijker, democratischer en pluralistischer te maken. Hier citeerde ik de heer De Batselier toen hij in een vorige regeringsverklaring, namelijk in februari, aan het bewijzen was dat hij, of zijn partij, er absoluut moesten aan deelnemen. Wat mij vooral ergert, is dat u in feite zegt : „Wij hebben nu de macht, alsook de bevoegdheden, maar u heeft geen zaken met wat wij daarmee gaan doen. Kom begin volgend jaar nog eens terug, wij zullen het stuk dan nog eens overdoen en misschien vertellen wij dan wat meer. Ondertussen kunnen wij, spijtig genoeg, niet anders dan u met aandrang vragen om vóór het einde van het jaar bij voorrang een aantal ontwerpen goed te keuren die het Vlaanderen van morgen zullen structureren. Daarbij geven wij u vóór alles de garantie dat het spel van de machtsverdeling tussen zuilen en belangengroepen, zoals het gisteren in België bestond, ook morgen in Vlaanderen zal bestaan en dat de benoemingen, net zoals vroeger, mooi politiek zullen verdeeld worden. Zoals het hoort.” U zegt — zo versta ik het althans — : „Hoe wij daarmee een dynamisch en een open democratisch Vlaanderen zullen realiseren, zijn zorgen voor later.”

De heer Van Grembergen heeft hier gisteren verwezen naar een gewezen voorzitter, de heer Coppieters, die het had over het feit dat de realisatie van Vlaanderen zich tussen barenswееn en geboorte situeerde. Welnu, als vrouw kan ik zeggen dat lange barenswееn niet aangenaam, en nog minder gezond zijn. Ik begrijp best dat u als compleet mannelijke executieve het niet als zodanig aanvoelt. Ik kan u echter verzekeren — en in een artikel van de Standaard konden wij dat onlangs ook lezen — dat heel wat vrouwen onder te lange barenswееn

Vogels

weeën bezwijken. Ik kan mij dus niet voorstellen dat zulks voor een Vlaamse Gemeenschap goed is. Met andere woorden, deze Regeringsverklaring vind ik politiek onfatsoenlijk. Ik vraag mij af of u, na dit alles, nog hardop zal durven zeggen dat het u in feite niet om de macht te doen is, maar om het programma. Welnu, ik zou rood worden — figuurlijk dan — in uw plaats. Ik heb de indruk dat macht voor u het doel op zich is geworden. Kan men het de burger nog kwalijk nemen dat hij minder en minder interesse heeft voor wie hem regeert? Wat telt is welk beleid er wordt gevoerd en hoe hij daarbij betrokken wordt. Heel wat mensen en organisaties, wier werking afhankelijk is van uw beslissingen, leven reeds meer dan een jaar in een beleidsonzekerheid. Ik verwijs naar de sector Huisvesting die niet minder dan vier Ministers kon tellen op één jaar en naar de sector Leefmilieu met drie Ministers op drie dagen! In elk geval heeft dit tot gevolg dat men meer en meer hoort zeggen dat, sinds wij onder Vlaamse bevoegdheid vallen, het alleen maar slechter gaat. Ik wil dit illustreren door even door de sector Welzijn te wandelen om duidelijk te maken wat ik hiermee bedoel.

Ten eerste is er het migrantenbeleid dat hierin een beetje verloren staat. Toen na de verkiezingen zowel van december 1987 als die van vorige maand enorme samenlevingsproblemen tussen migranten en Belgen tot uiting kwamen, werden door alle partijen grote verklaringen afgelegd en zou een werkelijk integratiebeleid topprioriteit worden. Welnu, ik vind hiervan geen woord in de regeringsverklaring terug. Veel erger is, dat ik gisteren in een Vlaamse Executieve, het debat in het Overlegcomité over de migrantencommissaris nog maar eens gereduceerd werd tot een bevoegdheidsdiscussie

Minister G. Geens : U leest dan een slecht geïnformeerde krant, mevrouw Vogels.

Mevrouw M. Vogels : Dat hoop ik dan. Toch moet u maar durven zulke vragen te stellen op een moment dat u zelf geen enkel beleid hebt en dat

u uw begroting Integratiebeleid reduceert tot een peulschil van veertig miljoen, en dan op een plaats waar er concrete voorstellen liggen, de principiële uit te hangen. Dit kan niet. Dit dossier staat op nationaal vlak veel verder. Het feit dat Minister van Tewerkstelling en Arbeid, de heer Luc Vanden Brande, aankondigde dat vanaf 1 januari ook Marokkaanse schoolverlaters recht hebben op wachtgeld, is een positief voorbeeld daarvan. Mijns inziens moet Vlaanderen, als het de verantwoordelijkheid wil over het integratiebeleid, — dat kan ook — dit ook waar maken. Niet morgen, maar vandaag.

Net vóór de machtswissel na de verkiezingen van oktober, trachtte Minister Lenssens nog de schade te beperken door snel een migrantennota de wereld in te sturen. Later blijkt dat dit een louter persoonlijk initiatief was. De nota werd immers door de andere leden van de Executieve enkel geacteerd en niet goedgekeurd. In dezelfde krant van gisteren — die zoals u zegt, mijnheer de Voorzitter van de Executieve, misschien slecht geïnformeerd is — heb ik gelezen dat de Vlaamse Hoge Raad voor Immigranten over deze nota niet geadviseerd was. Hij had zelf reeds adviezen gegeven en was niet bepaald gelukkig met deze nota. Ik besluit hieruit dat het dringend nodig is — zoals mevrouw Neyts het deze morgen heeft gezegd — dat in de raad over dit onderwerp een debat wordt gevoerd. Ik hoop dat de Commissie Welzijn van de Raad — zoals trouwens eergisteren is afgesproken — bij voorrang deze problematiek van het integratiebeleid zal aanpakken. Mijns inziens, kan dit zeer snel gebeuren. Het is immers niet zo — zoals minister Lenssens het gisteren beweerde — dat wij op het advies van de Hoge Raad voor de Immigranten moeten wachten, vermits dit eergisteren reeds in de krant is verschenen. Dat advies is er dus. Als lid van de Vlaamse Raad blijf ik erbij dat wij op het vlak van de integratie en de uitbouw van een multi-cultureel en vooral een verdraagzaam Vlaanderen voor een enorme verantwoordelijkheid staan. Ik nodig de Executieve uit om dit punt samen met de Raad, naast de structurele uitbouw van de

Vlaamse huisvestingsmaatschappijen tot een van de topprioriteiten voor het najaar af te kondigen. Als u dit niet doet, bevestigt u alleen maar de indruk dat uw verantwoordelijkheid wel groter wordt, maar uw verantwoordelijkheidszin verkleint.

Een tweede voorbeeld uit de welzijnssector — u bent dit ook allicht uit het oog verloren — betreft de besprekingen na de massale betogingen van welzijnswerkers, nog niet lang geleden. De eisen omtrent loon- en arbeidsvoorwaarden gesteld door opvoeders, bejaarden en gezinshelpers zijn terecht. „Onderbetaald” en „overwerkt” zijn hier geen holle slogans, maar bittere realiteit. De welzijnswerker wordt trouwens niet alleen in Vlaanderen als een halve vrijwilliger beschouwd en dit terwijl hij van hem een steeds grotere professionaliteit eisen en hem steeds meer taken opdragen naar een ouder wordende bevolking toe, een bevolking die verarmt en meer kwalitatieve eisen stelt inzake begeleiding.

Mijnheer de Minister, wij zijn verantwoordelijk voor het welzijnsbeleid in Vlaanderen niet morgen, maar vandaag. Welke zijn uw prioriteiten? Welke soort welzijnssector wilt u in Vlaanderen? De welzijnswerkers nemen het niet om nog langer te wachten op een antwoord tot u uitvergaderd bent over uw belangen. Zij stellen terecht hun belangen prioritair op dit ogenblik.

Nog een element uit de welzijnssector is de jeugdbescherming. Dankzij de wet van 8 augustus 1988 is deze sector nagenoeg volledig overgedragen naar de Gemeenschappen. Om wat te doen, dat is de vraag. Ook hier moet vandaag over gepraat worden en niet morgen.

Indien wij zodanig aan onze verantwoordelijkheid in die sector gehecht zijn dienen wij onszelf ernstig te nemen. Wanneer wij vandaag ter zake geen duidelijk antwoord formuleren dan zal na 1 januari een complete chaos in deze sector troef zijn en zal ook daar nogmaals dezelfde conclusie worden getrokken, met name dat het, sedert wij onder de Vlaamse bevoegdheid vallen, alleen maar slechter gaat.

Vogels

Ik geef ter zake een laatste voorbeeld, namelijk de organisatie van de welzijnssector. Dit is een zeer belangrijke sector. Zoals u weet is deze sector van oudsher sterk verzuild. In Vlaanderen is vooral de dominantie van één zuil zeer groot. Nochtans belijden de meesten in dit halfroond, althans met de mond, het pluralisme en de verscheidenheid van de ideeën. Woorden alleen volstaan niet op dat vlak. Het is dan wel merkwaardig dat U zulks wel beseft wanneer het gaat over onderwijs, maar niet meer wanneer het gaat over de welzijnssector. Ik nodig iedereen van deze Vlaamse Raad uit, die op dit ogenblik verantwoordelijkheid draagt, wat de grote meerderheid is, dit hard te maken. Dat houdt in de eerste plaats in dat het niet kan dat de toelage aan de enige pluralistische koepel in Vlaanderen, met name het pluralistisch overleg „Welzijn” wordt geschrapt. Ook daarvoor moeten dus middelen worden voorzien. Immers, deze koepel heeft in het verleden duidelijk beezen, met weinig middelen in Vlaanderen een open discussie over de vernieuwing van de welzijnssector, die dringend nodig was, tot stand te kunnen brengen.

Tot besluit wijs ik erop dat deze enkele voorbeelden uit de welzijnssector perfect het schrijnend contrast aantonen tussen de lege doos die u ons hier ter discussie heeft voorgelegd en de echte vragen die in Vlaanderen worden gesteld en waarop uw dynamisch volk dringend een antwoord verwacht, niet morgen, mijnheer de Voorzitter van de Executieve, maar vandaag. (*Algemeen applaus*)

De Voorzitter : Minister Geens, Voorzitter van de Vlaamse Executieve, heeft het woord.

Minister G. Geens (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, op het einde van de Regeeringsverklaring staat een zin waarin wordt gezegd dat wij wensen dat een nieuwe stijl zou worden gecreëerd in de samenwerking tussen de wetgevende en de uitvoerende macht.

Bij de inleiding van mijn repliek wil

ik daarop dieper ingaan. Wij zouden eigenlijk van de „modellentheorie” moeten afstappen. Tegenwoordig gebruikt men immers veel modellen. Herhaaldelijk heb ik hier horen verwijzen naar het model van het nationale Parlement. Dat is natuurlijk een slecht model, aangezien het enige wat wij hier met het nationale Parlement te maken hebben het feit is dat wij in dezelfde zaal vergaderen. Voor sommigen is dat blijkbaar geen goede inspiratie.

Ik meen dat wij eerder zouden kunnen streven naar een Nederlands model in de plaats van een Latijns model, zodat de stijl en de argumentatie hier onmiddellijk zouden veranderen. Welnu, hetzelfde geldt ook voor de verhouding tussen het Parlement en de uitvoerende macht. U beseft nog niet voldoende het verschil tussen nationale Ministers, die door de Koning worden benoemd, en de Ministers van de Executieven, die door u worden gekozen. Dat is heel wat anders. Dat heeft trouwens een aantal consequenties waarvan er een paar door de fractieleden werden aangestipt. Zowel de heer Verhaegen als de heer Van Elewyck en mevrouw Neyts hebben daarop gewezen, zeggende dat men in de Raad zeer goed met de Vlaamse Regering zou kunnen samenwerken. Ik kan daar zeer goed inkomen. Dat is trouwens de reden waarom wij geen bijbel hebben gemaakt. Wij zullen er ook geen maken, dat wil zeggen dat wij het Vlaams Parlement geen dictaat zullen voorleggen. Wij wensen integendeel dat de Vlaamse Raad een eigen inbreng heeft bij het opstellen van een Regeerakkoord.

De heer Verhaegen heeft herhaaldelijk gezegd dat dit geen Cultuurraad meer is. Wij hebben inderdaad anders gewerkt. Voor alle domeinen zijn er beleidsnota's die wij hebben onderzocht.

Mevrouw Neyts is zo ver gegaan dat zij voor een aantal zeer concrete domeinen, waarop ik nog terugkom, uitdrukkelijk heeft gesuggereerd gezamenlijk te praten. De heer Van Elewyck heeft in algemene termen hetzelfde gezegd.

Laten wij meer bepaald voor het pro-

bleem van de begroting ervan uitgaan, dat wij een begroting beschouwen als de uitvoering op een bepaald domein van een globale beleidsverklaring. Ieder jaar kan men dan controleren in hoeverre de begroting, die wij als uitvoerende macht hebben opgemaakt, beantwoordt aan de globale beleidslijnen die wij samen hebben opgesteld.

De Vlaamse Regering werkt. Wij hebben drie weken geleden door onze verkiezing het vertrouwen gekregen. Inmiddels zijn er vier Ministercomité's opgericht. Wij hebben gisteren het ontwerp-decreet op de Autonome Raad voor het Gemeenschaps-onderwijs goedgekeurd. Dit is een uiterst belangrijke aangelegenheid en ik kom daarop nog terug. Op een aantal domeinen zijn wij volop actief, andere dossiers zijn in voorbereiding, onder meer deze met betrekking tot de relatie met de nationale Regering. Ook daarover werden een paar vragen gesteld, waarop ik even nader inga.

Allereerst is er het migrantenbeleid. In onze Regeeringsverklaring hebben

In zijn betoog over het toekomstgericht nationalisme dat hem bezielt, verfijnde VU-Raadslid W. Luyten de situering van dit dynamisch begrip, dat z.i.- op internationaal niveau de tegenpool vormt van een vaag cosmopolitisme

Geens

wij uitdrukkelijk verklaard dat de verhoudingen correct moeten zijn. Wij zullen samenwerken, maar men moet ons ook respecteren. Niet de power of the pruse, de macht van degene die de centen heeft, geldt hier. Ook wij moeten de centen hebben die ons overeenkomstig onze bevoegdheden toekomen. Wij hebben in het Overlegcomité zeer duidelijk onze houding inzake het migrantenbeleid bepaald. Het resultaat van de besprekingen is dat de Gemeenschappen moeten instaan voor die opdracht. Dat zullen wij ook doen. Er werd evenwel erkend dat de nationale Regering bevoegd is voor bepaalde problemen en dat samenwerking met de Gewesten en de Gemeenschappen mogelijk is. Daartoe is een speciaal ministercomité opgericht bestaande uit nationale Ministers en Ministers van de Executieven. Zij zullen samen het statuut van de Koninklijke Commissaris opmaken en ook zijn opdrachten bepalen. Wij hebben niets van onze bevoegdheden prijs gegeven, maar wij hebben de opdracht het migrantenbeleid duidelijk te definiëren, eventueel in samenwerking met de Raad.

Dezelfde principes gelden voor de verhoudingen tot de nationale overheid inzake personeel, en meer bepaald personeel van gemeenten en provincies.

De heer Suykerbuyk heeft concrete vragen gesteld naar aanleiding van de moeilijkheden bij de politie. Artikel 172 van de gemeentewet bepaalt : „Binnen de perken van de door de Koning vastgestelde algemene bepalingen, bepaalt de gemeenteraad de formatie, de bezoldigingsregeling en het administratief statuut, de weddeschalen, alsook de voorwaarden van werving, benoeming en bevordering van de leden van het gemeentepolitiekorps”. Met andere woorden, de organieke werking is nationaal maar de voogdij tot en met is een aangelegenheid van het Gewest, meer in het bijzonder de bevoegdheid van onze collega de heer Van den Bossche. Van daaruit moet men vertrekken wanneer men een klare bevoegdheidsafbakening wil tot stand brengen. Hetzelfde geldt bijvoorbeeld op

het stuk van de ziekenhuizen. Men heeft daar de bevoegdheid van de Gemeenschappen in het ontwerp van programmawet willen inkorten. Wij hebben ons daartegen verzet. De zaak is geregeld zodat de bevoegdheidsregeling integraal stand houdt.

Hetzelfde geldt voor de sociale zekerheid. Ik wil dat men een einde maakt aan de dubbelzinnigheid daaroemtrent. Er werd daarover klaarheid geschapen vier jaar geleden in de Vlaamse Raad toen daarover uitdrukkelijk werd gestemd. De Vlaamse Raad heeft zich toen met een overgrote meerderheid uitgesproken voor de nationale solidariteit in het kader van de sociale zekerheid. Dat wordt nu trouwens in de bijzondere wet tot financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten ingeschreven. Heren van de Volksunie, men moet er mee ophouden bepaalde teksten goed te keuren maar dan van buitenuit te zeggen dat ze niet van toepassing zijn. Wij moeten leren werken en optreden als grote mensen. Wanneer wij als Vlaamse Raad onze verantwoordelijkheid nemen, dan geldt dat voor al de domeinen waarvoor wij bevoegd zijn, integraal, zonder dat men dat waar ook, achterbaks terugneemt.

Het derde punt waarover vragen werden gesteld, is het economisch beleid. Ik heb zeer goed geluisterd naar wat door mevrouw Neyts en de fractievoorzitter, de heer Denys is gezegd. Ik ga ervan uit dat de nieuwe bevoegdheden die worden overgeheveld, naast het onderwijs, dat is een andere zaak, maar de bevoegdheden in verband met het sociaal-economisch domein en op het domein van de infrastructuur grotendeels nieuwe materies zijn. Mevrouw Neyts heeft aangehaald dat het op het vlak van het sociaal-economische is dat wij de meeste moeilijkheden zullen hebben met de nieuwe meerderheid, zoals zij dat zegt, in de Vlaamse Regering. Ik hoor echter de heer Denys zeggen dat de PVV in verband met die nieuwe materies hoogst waarschijnlijk voor een heleboel zaken veel dichter staat bij de Socialisten en bij de Volksunie dan bij de CVP.

De heer A. Denys : Waar heb ik dat gezegd ?

Minister G. Geens : U hebt dat dinsdag gezegd, in een kranteninterview. Wij hebben ondertussen onze tekst voorgelezen en misschien bent u op dat stuk van gedachten veranderd.

Ik vraag mij af hoe men „à la carte” tewerk zal gaan, waar bijaldien men dan met zoveel woorden ook zegt dat men wat betreft de oude materies, zich houdt aan wat werd overeengekomen. Ik kom daar straks even op terug.

De heer Van Rompuy heeft vragen gesteld over het economisch beleid. Het economisch beleid dat in de Vlaamse Regering en in de Vlaamse Gemeenschap werd gevoerd is succesvol geweest. Toen ik dit kabinet verliet, waren er voor dit jaar investeringen voor 43 miljard F. op gang gebracht met een totale creatie van nieuwe arbeidsplaatsen van afgerond 6.600 eenheden.

Dit wijst er enkel op – en dat is belangrijk – dat momenteel de economische ontwikkeling in Vlaanderen zeer sterk is, zo sterk zelfs dat men denkt dat alles is opgelost. Wij moeten oppassen voor een soort euforie. Het is een beleidsopgave om ook daarop toe te kijken.

Voor het overige spreekt het voor zich dat, naar de fundamentele ontwikkeling toe, wij er in Vlaanderen moeten voor zorgen dat er een economische basis aanwezig is die ons ook toelaat het globale sociale beleid te schragen.

Een volgend punt heeft betrekking op het onderwijs. Ter zake wil ik bondig zijn maar toch wens ik twee bedenkingen te formuleren, te meer omdat mevrouw Neyts het daar deze morgen uitvoerig over heeft gehad, evenals fractievoorzitter Verhaegen.

Ik heb reeds gezegd dat wij gisteren het decreet inzake de Autonome Raad hebben goedgekeurd en voor advies naar de Raad van State en de SERV hebben gestuurd. Ik hoop dat wij het vóór nieuwjaar in de best mogelijke verhoudingen en na goed werk te hebben geleverd, ook kunnen stemmen. Maar, dan begint het pas vermits de hele structuur op gang moet worden gebracht. Wij zullen

Geens

ook daar moeten samenwerken zoals wij dat hebben gedaan bij de totstandkoming van dit akkoord.

Terecht heeft men aangedrongen op een debat over het onderwijs, dat is wat ruimer dan over de ARGO. Volgende vragen kunnen onder meer worden uitgediept : wat is de inhoud van het onderwijs, hoe staat het onderwijs tegenover het bedrijfsleven en tegenover de algemene ontwikkeling van de maatschappij ?

Men kan zeer eenvoudig stellen dat men „Vlaamse teksten” voor het onderwijs moet maken. Wij hebben Nederlandse teksten die niet van erg goede kwaliteit zijn vermits zij dikwijls uit het Frans zijn vertaald, maar zij zijn niet gedacht in functie van ons onderwijsbeleid. Wanneer ik over „Vlaamse teksten” spreek dan bedoel ik hiermee teksten met een kwaliteitslabel.

In hetzelfde kader kan het probleem van het open hoger onderwijs worden gesitueerd.

Nu de sector onderwijs vanaf 1 januari 1989 volledig tot onze bevoegdheid behoort kan de hele structuur worden opgezet, tot en met de erkenning van de diploma's en dergelijke.

Mijn volgend punt heeft betrekking op de begroting. Ik sluit mij zeer graag aan bij wat werd gezegd over het werk dat collega Waltniel in zijn vroegere functie op dat vlak heeft gedaan. Onze begroting is in orde. Onze thesaurie heeft zelfs een boni. Bijgevolg kan men zeggen dat er goed is gewerkt en dat wij op die weg verder moeten gaan.

Toch wens ik hier onmiddellijk aan toe te voegen dat wij ons werk hebben afgemaakt tot en met het einde van dit jaar. Wij hebben zelfs het bijblad opnieuw ingediend. Het staat aan de agenda voor bespreking. Er is bovendien een begroting opgesteld voor 1989. In mijn tekst stond dat wij een nieuwe begroting moeten maken voor alle materies. Dat is zeer duidelijk. Mag ik u vragen daar geen politieke discussie over te voeren. Ik zal een voorbeeld geven. Mijnheer Denys, die zaak zal u zeker interesseren.

Momenteel hebben wij geen schuldbegroting in de Vlaamse begroting, tenzij voor zaken uit het verleden. Op voorstel van Minister Dewael hebben wij beslist het passief van de Opera voor Vlaanderen te consolideren. Wij hebben dus een schuldbegroting gemaakt om dit over een kortere of langere termijn te delgen. En wij moeten in de toekomst ook een schuldbegroting opstellen.

U gaat toch in die éne Vlaamse begroting — alhoewel het een heel pakket betreft — geen twee schuldbegrotingen opstellen. Dat heeft toch geen enkele zin. Voor de ene zou u dan lenen aan bijvoorbeeld 8,95 procent en voor de andere aan 8,65 procent. Zoiets kan toch niet. Alleen dat is een technisch argument. Men moet dat uiteraard veranderen. Het zal ook zo worden gedaan. Daarvoor bestaat geen andere uitweg. Het 'engagement' was — dit is een politiek argument — dat wij ons werk zouden voltooien door de begroting in te dienen. Ik heb zelf gezegd dat wij onze opvolgers niet het argument zullen geven dat wij alles hadden laten liggen, dat de begroting zelfs niet klaar was. Voor wat wij moesten doen was er een begroting die nu in een globaal geheel moet worden ingepast.

Ten zesde, inzake de Welzijnssector, waarover veel vragen werden gesteld door de dames Neyts en Vogels en andere sprekers, werd reeds heel wat gerealiseerd. Ik verwijs ter zake naar de lijst van 30 januari. Ik ga akkoord met de vraag om dit onderwerp globaal in de Vlaamse Raad te bespreken met de uitvoerende en de wetgevende macht tesamen. Wij zijn het er allen over eens — dat is een fundamenteel element — dat de gemeenschapsvoorzieningen die in de Welzijnssector bestaan, zowel inzake het privé als het openbaar initiatief, hun volle rol moeten kunnen spelen. Wij hebben er geen moeilijkheden mee wanneer men daarvan uitgaat, want dan is het overige een kwestie van een behoorlijke regeling op alle domeinen.

De heer Verhaegen heeft concreet gevraagd of wij verder gaan met de decentralisering. Het antwoord op die vraag is duidelijk ja. Meer zelfs,

wij moeten een georganiseerde vorm van overleg met de Gemeenten tot stand brengen. In de Vlareco is de afvaardiging van de Vlaamse Regering reeds samengesteld. Als wij het ernstig menen met de decentralisering moeten wij aan het gemeentelijk investeringsfonds een veel grotere inhoud geven. Bovendien vraag ik mij af — collega Sauwens is momenteel niet aanwezig, maar ik geef mijn persoonlijke idee hieromtrent — waarom wij niet een aantal materies inzake infrastructuur verder zouden decentraliseren. Moeten fietspaden of wandelpaden noodzakelijkerwijze worden aangelegd samen met rijkswegen en op kosten van het Rijk ? Trouwens, na Nieuwjaar zijn er geen rijkswegen meer. Wij zullen deze wegen maken en herstellen en zullen tevens voorzien in een aantal fietsen wandelpaden. Deze problematiek kan veel beter aan de plaatselijke gemeenschappen worden toevertrouwd, dat spreekt vanzelf.

Ten zevende, de milieupolitiek heeft heel wat belangstelling gekend. Ik ga niet in op al de vragen van de Groenen. Trouwens, het ligt niet in mijn bedoeling zo lang te spreken als de heer Luyten. De vraag van de heer Gryp inzake de Europese richtlijnen wens ik evenwel te behandelen.

Ten eerste, ons land voert inderdaad de Europese richtlijnen niet goed uit. Dat probleem dateert echter niet van de gewestvorming, maar van veel vroeger. Sedert de gewestvorming is er veel verbeterd en in het Vlaamse landsgedeelte is het duidelijk beter dan in de twee andere Gewesten. Men moet ons niet opzadelen met schuldgevoelens want wij hebben op dat stuk ons werk zeer behoorlijk gedaan. Wat onder onze bevoegdheid valt wordt dan ook integraal bij ons uitgeoefend. Wij hebben zeer duidelijk gesproken over de zorg voor het evenwicht. Een aantal leden hebben zeer concrete vragen gesteld inzake de supersnelle trein, de zogenaamde flitstrein.

De **heer E. Gryp** : Ik betwist niet dat het Vlaamse Gewest inspanningen levert voor de uitvoering van de Europese richtlijnen. Daarover ging mijn vraag echter niet.

Minister G. Geens : Dan heb ik uw vraag verkeerd begrepen.

De heer E. Gryp : Mijn vraag ging over het juridische probleem dat zich stelt omdat er geen juridische afdwingbaarheid bestaat, om de eenvoudige reden dat er geen juridisch instrument bestaat voor de lidstaat. Of het ter zake over Vlaanderen, Wallonië dan wel Brussel gaat is mijn zaak niet. Ik vraag alleen hoe u een oplossing hiervoor ziet.

Minister G. Geens : In principe is dit niet mogelijk. Het gemeenschapsrecht is afdwingbaar ten opzichte van België. Wij moeten nu, in de tweede fase van de staatshervorming, dit probleem regelen. Dat is duidelijk, maar dit is de taak van het nationale Parlement.

De heer E. Gryp : Aanvaardt u, als Voorzitter van de Vlaamse Executieve, zoals gesuggereerd door de verslaggever en zelfs door mevrouw Smet ook wordt gevraagd, dat vormen van "Indeplaatsstelling" ervoor zorgen dat die juridische afdwingbaarheid een werkelijkheid wordt. Ik geloof in uw goede intenties, maar er kunnen andere coalities in de Gewesten tot stand komen die niet zo'n goede intenties hebben. Daarom moet er een vorm van afdwingbaarheid worden voorzien.

Minister G. Geens : Dit is een probleem van constitutioneel recht ; dit moet worden geregeld in het kader van de tweede fase van de staatshervorming.

In verband met de supersnelle trein, de flitstrein, werden heel wat vragen gesteld.

Ter zake wil ik duidelijk te stellen dat het Vlaams Gewest ter zake bevoegd is wat de ruimtelijke aspecten betreft, meer bepaald het afleveren van bouwvergunningen. Het is in dat kader dat wij tevens betrokken zijn bij de internationale besprekingen. De Executieve heeft haar vertegenwoordiging voor deze besprekingen aangeduid. Het zijn de twee Ministers die functioneel daarvoor bevoegd zijn, met name de Ministers Waltniel en Kelchtermans. Zij zullen op dat vlak ons informeren omtrent

de stand van zaken. De beslissingen in verband met de bouwvergunningen zullen worden afgeleverd door de Vlaamse Regering in haar geheel. Het Vlaamse Parlement kan vanzelfsprekend daaromtrent een debat houden.

Thans kom ik tot het buitenlands beleid.

Collega Deprez heeft ter zake een aantal vragen gesteld. Vele zaken zijn nog niet echt geregeld, maar dàar waar wij bevoegd zijn, zal ieder verantwoordelijke Minister in zijn domein inhoudelijk uitvoeren, met als technisch instrument het Commissariaat-Generaal voor de Internationale Samenwerking. Bovendien is er een ministercomité opgericht onder voorzitterschap van de Voorzitter, dat met de externe betrekkingen is belast, met als opdracht te zorgen voor de coördinatie en de efficiëntie.

Ten slotte kom ik tot de vraag over onze eigen ambtenaren. Ten eerste, naar de preciezen toe. Er zijn in ons eigen departement 557 ambtenaren die een preciezen statuut hebben. Daarbij komen 250 ambtenaren die in parastatale werkzaam zijn. Het gaat dus over ruim 800 eenheden. Deze toestand sleept sedert vele jaren aan. Deze week heeft de Executieve ter zake beslist dat deze zaak moet worden geregeld binnen het kader van een globale oplossing, die op nationaal niveau wordt uitgewerkt, meer bepaald door het uniek statuut. Wij willen dat dit snel gaat en dat wij daarbij worden betrokken. Dit werd reeds vroeger afgesproken. Ik hoop dat wij binnenkort een decreet inzake dit probleem aan de Raad kunnen voorleggen.

Hetzelfde geldt voor de opvangstructuren. Dit is een enorm werk. Men beseft niet voldoende hoeveel ambtenaren op 1 januari zullen worden overgeheveld. Afgerond gaat het om meer dan 200.000 ambtenaren. Niet alleen alle parastatale instellingen en de eigen administratie maar ook alle personen, terwerkgesteld in het onderwijs, worden vanaf 1 januari via de Vlaamse begroting betaald. Met andere woorden, het personeel van de centrale Staat wordt een relatief

kleine groep. Dat heeft belangrijke consequenties.

Iedereen weet dat er problemen rijzen inzake de sociale onderhandelingen in de overheidssector. Het meest illustrerende is het probleem van de politieambtenaren.

Maar 1 procent van lonen en wedden in het onderwijs kost 1,4 miljard F. Het is dus essentieel dat de onderhandelingen mede door ons worden gevoerd en dat wij inspraak hebben. Wij hebben ons op dat vlak georganiseerd. Er is een ministercomité opgericht voor bestuurlijk beleid waarin wij ook de nieuwe structuur uittekenen en met de ambtenaren een andere weg willen opgaan. Wij moeten het personeel beter motiveren, opleiden en gebruiken. Een groot gedeelte van de ambtenaren wordt slecht gebruikt. De Staat wordt momenteel gehandicapt door het feit dat vele bekwaame ambtenaren het openbaar ambt verlaten en overstappen naar de privé-sector.

Een belangrijke politiek van het openbaar ambt moet in ons land worden uitgestippeld. Let op, het zwaartepunt ervan ligt niet bij de nationale Ministers, maar wel bij de Gemeenschappen en de Gewesten.

Ik heb gezegd dat wij zo spoedig mogelijk een regeerakkoord zullen uitwerken. Wij wensen uitdrukkelijk dat het met de vier partijen, zowel in de Vlaamse Regering als in het Vlaams Parlement, wordt opgesteld. Daarvoor moeten door iedereen inspanningen worden gedaan.

Mijnheer Denys, het is juist dat in een democratie de wet van de meerderheid moet spelen. Bovendien, in een federale staat moet er in de deelstaten niet dezelfde politieke meerderheid zijn als in de centrale Staat. Dat is trouwens nu al niet het geval. Er is geen proportioneel samengestelde nationale Regering, wel een proportioneel samengestelde Vlaamse Regering.

Het volgende is wellicht ook niet zonder belang. De Vlaamse Regering is proportioneel samengesteld ingevolge de wetgever. De wetgever heeft dit bij bijzondere meerderheid goed-

Geens

gekeurd voor een periode van vier jaar. Het zou goed zijn dat wij deze inspanning opbrengen en vier jaar volhouden.

Ik vind het dus niet goed dat men vooraf verklaart dat men zich ietwat apart zal opstellen en naargelang het geval meedoen met de socialist en de Volksunie, of met de CVP. U moet weten met wie u wil uitgaan. *(Protest bij de PW) (Gelach op verschillende banken)*

Minister G. Geens : Ik vind dat een warm gevoel ! *(Onderbreking van de heer De Croo)*

Mijnheer de Croo, ik vind het verkeer technisch zo ingewikkeld, dat wij op al uw kwaliteiten als gewezen Minister van Verkeer zouden kunnen beroep doen om dat te regelen.

Minister H. De Croo : Als u mij nodig heeft om u te depanneren, kan u altijd op mij beroep doen. *(Gelach)*

Minister G. Geens : Mijnheer de Voorzitter, ik neem aan dat dit in het verslag vermeld staat, want het is een belangrijke geloofsbelijdenis van collega De Croo die zich ter beschikking stelt van de Vlaamse Regering ! *(Algemene hilariteit)*

Het moet de bedoeling zijn dat wij samenwerken. Dat is mogelijk. Wij hebben dat in moeilijker omstandigheden, tijdens de jaren 1981-1985, eveneens gedaan. Ik zal niet zeggen dat dit altijd met succes gebeurde, maar in de meeste gevallen wel. Ik ga er van uit dat een Regering een ploeg vormt. Thans zijn er in de Vlaamse Executieve elf regeringsleden, maar het is geen optelling, het zijn niet elf Ministers die samen rond een tafel zitten. Op die manier kan men niet werken en brengt men er niets van terecht. Eigenlijk is er niemand die wenst dat deze instelling dergelijk lot zou zijn beschoren. Wij komen niet zomaar bij mekaar en spreken niet zomaar met mekaar omdat wij hier toevallig in hetzelfde lokaal zitten. De bedoeling is samen iets te doen. Er is enorm veel te doen en laten wij daarbij alle romantiek liefst terzijde. Politiek is een ratio-

neel iets. *(Onderbreking van de heer Luyten)*

Mijnheer Luyten, af en toe moeten wij onszelf eraan herinneren dat wij vóór het slapengaan even in eigen boezem moeten kijken. *(Onderbrekingen bij de VU)*

De heer P. Van Grembergen : Mijnheer de Voorzitter, u zegt dat politiek een rationeel bedrijf is. Ik heb daar alle begrip voor, maar toen Kennedy naar Berlijn ging en voor de Berlijners de woorden sprak : „Ich bin ein Berliner”, had dat niets te maken met rationaliteit. Ik zou het spijtig vinden dat de Voorzitter van de Vlaamse Regering — laat ons dat triestige woord „Executieve” nu maar voorgoed vergeten — politiek zou herleiden tot rationaliteit.

Minister G. Geens : Dat heb ik niet gezegd, mijnheer Van Grembergen, ik zei dat het een rationeel bedrijf is. Ik heb veel achting voor de Duitsers. *(Grote hilariteit bij de VU — gelach en onderbrekingen bij verschillende leden)*

Kennedy combineerde de twee. Maar ik heb steeds gedacht dat de Berlijners ook hun verstand gebruiken. Dat is wat ik bedoel.

Mijnheer de Voorzitter, dames en heren, hier in de Raad is er een traditie die erin bestaat dat de Vlaamse Regering na de bespreking van haar Regeeringsverklaring formeel het vertrouwen vraagt. Dit is strikt genomen niet nodig, want wij hebben uw vertrouwen gekregen door onze verkiezing en men kan dat alleen maar ontnemen door een constructieve motie van wantrouwen. Naar de vroegere Executieve toe zou ik even willen onderstrepen dat nooit door iemand een constructieve motie van wantrouwen is ingediend. Wij zetelen hier krachtens artikel 65 van de wet, zonder meer. Wij gaan daarvan uit en nodigen de Raad uit om samen met ons aan dat Regeerakkoord te werken. Er is veel te doen in uiterst belangrijke domeinen. Gelukkig zijn wij erin geslaagd een akkoord te bereiken inzake onderwijs. Er is nu een tekst. Wij gaan die samen uitvoeren. Daarmee is een grote hypothek gelicht. Ik hoop dat die samenwerking

ook voor alle andere domeinen mogelijk zal zijn. Ik nodig al de leden van deze Raad die uitdrukkelijk hebben gezegd dat zij willen meewerken aan een dergelijk Regeerakkoord uit, deze Regeeringsverklaring goed te keuren. *(Applaus bij de CVP en de SP)*

De Voorzitter : De heer Denys heeft het woord.

De heer A. Denys : Mijnheer de Voorzitter, ik kan kort gaan en in zekere mate mag men deze repliek als een stemverklaring beschouwen.

Mijnheer de Voorzitter van de Executieve, wij waren bijna ontroerd toen wij uw lokroep naar de PVV hoorden om opnieuw de rangen van de meerderheid te sluiten. Als wij u niet kenden zouden wij het misschien doen. Zoals ik in het kranteninterview dat u hebt geciteerd, heb gezegd, herhaal ik hier dat het om oefjes gaat. U hecht geen politieke betekenis aan het feit dat de ingediende begroting niet zal worden behandeld. Mag ik dan verwijzen naar de uitspraak van de man die naast u zit. Minister De Batselier verklaarde in BRT-Actueel dat het niet-behandelen van die begroting een politieke betekenis heeft en dat het vroegere CVP-PVV-Regeerakkoord volledig wordt opgezegd.

Collega's, laat ons niet schijnheilig zijn. Laat ons hier een beetje duidelijkheid creëren. Het antwoord van de Voorzitter van de Executieve ligt in de lijn van de Beleidsverklaring. Het is even vaag, even onduidelijk en ook even onwezenlijk. Op het ogenblik is er geen enkele coherente beleidsvisie. De verschillen inzake visie op het economisch beleid tussen de Voorzitter van de Executieve en de heer De Batselier zijn maar het topje van de ijsberg. U zegt ons dat het niet mogelijk is dat wij *à la carte* zullen meestemmen. Ik geef u een voorbeeld. Als men straks van socialistische kant zal proberen uw economisch beleid inzake DIRV en de sensibiliseringsactie inzake Flanders' Technology te ontmantelen, dan zult u in ons medestanders vinden om dit te vermijden.

Wat ons wel verrast en eigenlijk wel

Minister G. Geens : Mijnheer de Voorzitter, de heer Denys heeft een zeer concrete dubbele vraag gesteld, ook in zijn uiteenzetting tijdens het debat. Ik zal er nog eens uitdrukkelijk op antwoorden.

Ten eerste, welk is het overleg dat wordt voorzien met de nationale Regering betreffende de vormen van samenwerking ? Wij hebben die vraag gesteld in het Overlegcomité van vorige dinsdag. De Eerste Minister heeft geantwoord dat een werkgroep in zijn kabinet de lijst opstelt van al de overlegvormen met de bedoeling dat daaraan een bijzondere vergadering van het Overlegcomité zou worden gewijd vóór de volgende vergadering die plaatsheeft de eerste dinsdag van december.

De heer A. Denys : Als het te laat is.

Minister G. Geens : . . . teneinde samen te bespreken hoe de samenwerkingsvormen zullen worden uitgetekend.

Ten tweede, in hoeverre worden de Gemeenschappen en Gewesten betrokken bij de financiële regeling ? Ook die vraag hebben wij gesteld. De Eerste Minister heeft geantwoord dat overleg zal worden gepleegd met de Gemeenschappen en de Gewesten nadat de Regering zelf de grote politieke opties heeft bepaald en nadat het dossier betreffende de bevoegdheden en de financiële middelen die daarmee samengaan compleet zullen zijn. Het zal vanzelfsprekend ook niet meer zolang duren en ook daarover, is overleg toegezegd.

De Voorzitter : De heer Luyten heeft het woord.

De heer W. Luyten (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, het is mogelijk dat één van mijn slechtste eigenschappen is dat ik langdurig spreek. Dat is de Voorzitter van de Executieve in elk geval opgevallen want dat was de enige opmerking die hij mij maakte. Wel zou ik, volgens hem althans, tijdens mijn uiteenzetting overgekomen zijn als romantieker, een abstracte poeet. Toen hij tijdens zijn antwoord meende nog eens in die zin naar de Volksunie te moeten uithalen, meen ik toch dat wij hier

even mogen herhalen wat vandaag in De Standaard te lezen staat — en ik dien collega Van Grembergen niet te verdedigen — namelijk : „ . . . overigens was de rede van Van Grembergen een voorbeeld van de betere parlementaire rethoriek, uitstijgend boven het politieke gehakketak van elke dag, gestoffeerd en getuigend van een visie”.

Wat dat rationalisme betreft, wil ik u zeggen dat mijn analyse van nationale bevrijdingsbewegingen mij heeft geleerd dat er veel meer dichters en bezielers zijn die volkeren bevrijd hebben dan advocaten en economen. Dat heb ik geleerd uit het lezen van de geschiedenis van vele volkeren. Mijn wens is dat u de „morbide” atmosfeer die in dit Vlaamse pseudoparlement heerst, zou doorbreken. Deze visie ontbreekt totaal in de Regeringsverklaring. (*Applaus bij de VU*)

Vraagt nog iemand het woord ? (*Neen*)

Het debat is gesloten.

Hoofdelijke stemming

De Voorzitter : Aan de orde is de hoofdelijke stemming over het vertrouwen dat de Vlaamse Executieve bij monde van haar Voorzitter aan de Raad heeft gevraagd.

De leden die de Vlaamse Executieve vertrouwen schenken, stemmen ja, de anderen stemmen neen of onthouden zich.

Begin van de stemming.

Heeft iedereen gestemd ? (*Ja*)

Einde van de stemverrichtingen.

Ziehier het resultaat :
154 leden hebben aan de stemming deelgenomen ;
112 leden hebben ja geantwoord ;
41 leden hebben neen geantwoord ;
1 lid heeft zich onthouden.

JA hebben geantwoord :

Adriaensens H.
Aerts F.
Anciaux V.
Ansoms J.
Baldewijns E.

Beckers A.
Beerden G.
Bockstal E.
Bosmans F.
Bosmans Jos
Bossuyt G.
Bourgeois A.
Brepoels F. (mevr.)
Breyne P.
Candries H.
Capoen M.
Cardoen G.
Caudron J.
Chevalier P.
Coens D.
Colla M.
Content W.
Cooreman E.
Coppens E.
Coveliers H.
De Batselier N.
De Beul A.
De Bremaeker J.
De Loor H.
Deneir A.
Deprez P.
De Roo J.
Derycke E.
Desseyn J.
Desutter M.
Detiège L. (mevr.)
De Wulf R.
D'Hondt-Van Opdenbosch P.
Dhoore L.
Didden M.
Duroi-Vanhelmont A.
Gabiels J.
Galle M.
Geens G.
Gesquière M.
Hancké L.
Kelchtermans L.
Kelchtermans T.
Kestelijn-Sierens M.
Knuts H.
Laridon A.
Lauwers H.
Lefebber O. (mevr.)
Lenssens J.
Leysen A. (mevr.)
Maes N. (mevr.)
Marchand C.
Matthys P.
Merckx-Van Goey T.
Moens G.
Moors C.
Nelis-Van Liedekerke L.
Olivier M.
Op 't Eynde A.
Panneels-Van Baelen M.
Peeters W.

Voorzitter

Peuskens V.
Pillaert J.
Pinoie E.
Sarens F.
Sauwens J.
Schellens A.
Schiltz H.
Seeuws W.
Sleeckx J.
Smet M. (mevr.)
Suykerbuyk H.
Swaelen F.
Temmerman G.
Timmermans J.
Tyberghien-Vandenbussche M.
Uyttendaele R.
Valkeniers J.
Vandebosch E.
Van den Bossche L.
Vandenbroucke F.
Vanderheyden V.
Van der Sande J.
Van Eetvelt J.
Van Elewyck J.
Vangansbeke P.
Van Grembergen P.
Van Hooland R.
Vanhorenbeek L.
Vankeirsbilck E.
Vanlerberghe R.
Van Looy J.
Van Nevel A.
Vannieuwenhuyze R.
Van Parys R.
Van Peel M.
Van Rompaey Hugo
Van Rompuy E.
Van Steenkiste R.
Vanvelthoven L.
Van Wambeke H.
Verhaegen G.
Verheyden J.
Vervaeke D.
Weckx H.
Weyts J.
Willockx F.

NEEN hebben geantwoord :

Annemans G.
Bascour J.
Bosmans Jozef
Bril L.
Buchmann J.
Cortois W.
Cuyvers J.
Daems R.
De Croo H.
De Groot E.
Denys A.

De Vlieghere W.
Devolder J.
Dewael P.
Dewinter F.
Dierickx L.
Dillen K.
Flamant E.
Geysels J.
Gryp E.
Janzegers G.
Kempinaire A.
Mahieu M.
Neyts-Uyttebroeck A.-M.
Pede J.
Sprockeels G.
Taelman W.
Van Aperen A.
Van den Broeck O.
Vandermarliere J.
Vandermeulen P.
Vandersmissen E.
Van Dienderen H.
Van Durme W.
Van houtte M.
Van Mechelen D.
Verhofstadt G.
Vermeiren F.
Vogels M. (mevr.)
Vreven A.
Waltniel L.

Zich ONTHOUDEN heeft :

Luyten W.

De Raad verleent dus het vertrouwen aan de Vlaamse Executieve.

Het lid dat zich heeft onthouden, wordt verzocht de reden voor zijn onthouding kenbaar te maken.

De heer Luyten heeft het woord.

De **heer W. Luyten** : De reden van mijn onthouding heb ik daarnet duidelijk genoege geformuleerd. Ik verwacht veel vanaf januari. Ik heb echter geen antwoord gekregen van Minister Geens. Hugo De Ridder heeft gezegd : „Als wij geen visie hebben, die kinderen van knokkers en knikkers, zullen wij een gemeenschap zijn wel met haar wortels in de grond van het land, dat lage, rijke land maar bekend staan als dat mercantiel volkje dat zijn kunstschaten verkocht en zijn cultuur liet ten onder gaan voor enkele centen meer.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Indiening en voorstel tot spoedbehandeling

De Voorzitter : Dames en heren, mijnheer Denys en mevrouw Neyts-Uyttebroeck hebben een voorstel van resolutie ingediend betreffende de alarmerende berichten over de door de nationale Regering geplande regeling inzake de financiering van de Gewesten en de Gemeenschappen. Zij stellen de spoedbehandeling voor. Het voorstel werd intussen op de banken rondgedeeld. Is de Raad het eens met het voorstel tot spoedbehandeling ? De heer Denys vraagt hierover het woord. Hij heeft het woord.

De heer A. Denys : Mijnheer de Voorzitter, de motivering bij het vragen tot spoedbehandeling in openbare vergadering van deze resolutie ligt in het antwoord van Minister Geens van daarnet. Dit antwoord heeft ons bijzonder ongerust gemaakt.

Als ik hoor dat de Vlaamse Regering pas nadat de beslissing genomen is in de nationale Regering inzake de financiering, zal worden geconsulteerd en betrokken in het overleg meen ik voortgaande op de nota van het VEV waarin wordt gezegd dat het huidig systeem bepaalt dat er 95 procent dotaties blijven, dat wij slechts voor 5 procent fiscale autonomie zullen verliezen, dat het terecht is nu aan de Vlaamse Regering te vragen om voorafgaand overleg te plegen met de nationale Regering inzake de **financiering**. Dat zal niemand afwijzen in de Vlaamse Raad. Wat wordt gezegd in de nota van het VEV zijn zaken die wij allemaal de voorbije jaren hier hebben verdedigd.

Dat is de reden waarom wij een spoedbehandeling van de resolutie vragen. (*Applaus bij de PW*)

De Voorzitter : De heer Van Elewyck heeft het woord.

De heer J. Van Elewyck : Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, de heer Denys vraagt de **hoogdringendheid** voor de behandeling van de gemotiveerde motie over het verschijnen van alarmerende berichten. Ik denk dat de Raad aan zichzelf meer

Van Elewycck

ernst verplicht is dan telkens als er alarmerende berichten verschijnen dit als een voldoende grond te beschouwen om allerlei voorstellen van resolutie in spoedbehandeling te nemen.

Mijnheer de Voorzitter, ik stel voor dat dit achtenswaardig voorstel van resolutie in de Commissie de behandeling zou krijgen die het verdient.

De Voorzitter : Wij stemmen bij zitten en opstaan over het voorstel tot spoedbehandeling.

De leden die het voorstel tot spoedbehandeling wensen aan te nemen, worden verzocht op te staan.

De tegenproef.

Het voorstel tot spoedbehandeling is niet aangenomen. Bijgevolg blijft het voorstel van resolutie verwezen naar de Commissie.

Het incident is gesloten.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De Voorzitter : Hiermede zijn wij aan het einde gekomen van onze werkzaamheden.

Ik stel voor het bepalen van datum, uur en agenda voor de volgende openbare vergadering aan het Bureau en uw Voorzitter over te laten.

Geen bezwaar ? (*Instemming*)

De vergadering is gesloten.

– *De vergadering wordt om 16.05 uur gesloten.*